

زخم‌های پیمان‌شکنان بر پیکره جامعه

آنان که ستون اعتماد اجتماعی را می‌چوند

مجید فرامانی

چند ماهی می‌شده که برای این کار وقت گذاشته بودم، فقط برای گرفتن مجوزهای قانونی کلسی دوندگی کردم و اتاق‌های ادارات و سازمان‌های مرتبط را سرک کشیده بودم. برای گرفتن یک نامه کلی التماس و زاری کرده بودم. اصلاً باورم نمی‌شد همه چیز خراب شده و تمام تلاش‌های من بی‌فایده و عبث بوده باشد. چند ساعتی گنج و منگ بودم و مغزم از کار افتاده بود. برایم قابل فهم نبود چطور می‌شود

وفای به عهد یعنی چه؟

قبل از اینکه به جایگاه و اهمیت وفای به عهد اشاره کنیم بد نیست تعریف این اصطلاح را بدانیم. عهد در لغت، به معنای نگهداری و مراعات بی‌دربی شسیء، شناختن امری، حفظ کردن، پیمان بستن، میثاق، سوگند و نیز به معنای زمان و روزگار آمده است. پیمان نیز به معنای شسرط، عهد، فسرآداد و قول و قراری است که کسی با کس دیگر بگذارد که طبق آن عمل کند. وفای به عهد، به معنای به‌جا آوردن عهد و پیمان، نگهداری عهد و پیمان و همچنین به معنای یابرداری در سوستی است.

ریشه عهد و پیمان کجاست؟

ریشه احترام به عهد و پیمان افراد را باید در تربیت خانوادگی آنان جست‌وجو کرد آنجا که فرد خود را برای حضور در جامعه آماده می‌کند و پدر و مادر وظیفه دارند کودک دل‌بندهشان را برآی زندگی اجتماعی تربیت کنند. همین اصل اعتماد متقابل است که پشتوانه فعالیت‌های هماهنگ اجتماعی و همکاری در سطح وسیع می‌باشد. اگر بپذیریم که بدقولی و عدم پایبندی به عهد و پیمان نوعی ناهنجاری اجتماعی است بنابراین متوجه خواهیم شد که پایه تربیت غلط در خانواده زمینه‌ساز این نوع رفتار غلط ارتباطی می‌شود.

سنگ روی سنگ بند نمی‌شود

اما وفای به عهد چه تأثیری می‌تواند در زندگی فردی و اجتماعی افراد داشته باشد. پایبندی به تعهدات و قول و قرارهایی که با دیگران می‌گذاریم تأثیر شگرفی در سالم‌سازی محیط و تحکیم روابط

مریم ترابی

آدم خوش‌قولی هستید؟از بدقولی بدتان می‌آید؟چقدر به حرف و قول دیگران اعتماد می‌کنید؟به افراد چند بار فرصت می‌دهید تا خوش‌قولی خود را ثابت کنند؟ برای همه ما بدقولی‌های زیادی پیش آمده است، مثلاً بافردی قرار داریم، روزی بر پاتان علف سبزی می‌شود و او نمی‌آید یاقرار است کاری را برای شما انجام دهد، روزها می‌گذرد و او به روی خود نمی‌آورد که چنین قولی به شما داده است. واکنش شما نسبت به این بدقولی‌ها چیست؟ از کنارش رد می‌شوید و شما هم مانند او رفتار می‌کنید یا نه او این بدقولی را تذکر می‌دهید؟ بدقولی یکی از نکات منفی شخصیتی است که امروزه وجه منفی در تمام جوانب زندگی امروزی ما نمود پیدا کرده‌اند. بدقولی و تأخیر رئیس هنگام حضور در جلسه، بدقولی و تأخیر سخنران یک همایش که موجب می‌شود همایش با تأخیر شروع شود یا بدقولی کارفرمای پروژه هنگام تحویل کار و از این دست موارد.

فردی که وفای به عهد نمی‌کند فرد قابل اعتمادی نیست و بدقولی او به غیر از رنجش و برهم ریختن نظم کاری نتیجه دیگری ندارد. این فرد ممکن است از نظر طبقه اجتماعی باشد و این اصلاً مهم نیست، فقط خصلت آزاردهنده او که پایبند به حرف و قول خود نیست، مهم است.

بدقولی از نظر روانشناسان یک‌نوع ناپهنجاری است که پایه تربیت غلط در خانواده زمینه‌ساز این نوع رفتار غلط ارتباطی می‌شود.

بی‌شک والدین با اهمیت دادن به ارزش‌های اخلاقی الگوی مناسبی برای فرزندان خود هستند. اگر والدین حرف و عملشان یکی باشد فرزندان هم این رفتار درست فردی را یاد می‌گیرند.

عده‌ای معتقدند ایمن بدقولی‌ها ریشه در زندگی بر مشغله و مدرن امروزی دارد که افراد همیشه با کمبود

دوستانه و به وجود آمدن فضای اعتماد و اطمینان بین دوستان دارد و از طرفی عهدشکنی و عدم‌التزام به تعهدات، بیشترین نقش را در ایجاد فضای بدبینی و نفاق و پیدایش رخوت و سستی بین دوستان ایفا می‌کند و باعث می‌شود سنگ روی سنگ بند نباشد و افراد با دیده شک و تردید با یکدیگر ارتباط برقرار نمایند و همواره از ارتباط خود ترس و نگرانی داشته باشند. شخصی که خوش قول است، منظم نیز است و احساس مسئولیت بیشتری می‌کند و حتی برای عهد و پیمان‌های ناچیز ارزش قائل می‌شود و نمی‌گذارد عدم انجام وظیفه، روی دوشش ایجاد سنگینی کند

و او را از رحمت خدا دور سازد.

بنابراین باید این ناهنجاری اجتماعی را بیشتر مورد مطالعه قرار داد و برای آن چاره‌اندیشی کرد زیرا گذشته از تأثیرات منفی روی فرد و رفتارهای شخصی، زنگ خطری برای سلامت روانی جامعه و نسل آینده محسوب می‌شود. اگر نگاهی گذرا به روابط اجتماعی افراد در سطح جامعه داشته باشیم متوجه خواهیم شد که برای یک قول و قرار ساده افراد چه ضمانت‌هایی که از یکدیگر طلب نمی‌کنند و اینجاست که متوجه خواهیم شد باید کاری برای اعتماد از دست رفته خود انجام بدهیم.

خیلی مواقع در بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی آنچه باعث نادیده گرفتن اثرات یک عمل بد می‌شود، کوچک شمردن خود رفتار ناهنجار و منفی است. خیلی از افراد شاید تصور کنند که مگر چه می‌شود بد قولی کنیم یا حتی خود را به فراموشی می‌زنند و این افراد غافل از آن هستند که بد عهدی چه تأثیرات مخربی بر

زندگی دارد و نظر و نگاه خداوند را از آنان برمی‌گرداند. خداوند در آیاتی وفاداری به عهد و پیمان و نیز قول و قرارها را بسیار مهم و نشانه‌ای از مکارم اخلاقی دانسته است. اصولاً جامعه اسلامی که باید بر مدار اخلاق و محاسن بلکه مکارم آن سامان یابد، جامعه‌ای است که نه تنها به قول و قرارهای رسمی و نوشتاری پایبند است بلکه نسبت به قول و قرارهای شفاهی و زبانی نیز ملزم است و می‌کوشد تا از مفاد آن تخلف نکند. حضرت علی(ع) در همین ارتباط خطاب به مالک اشتر می‌فرماید: «هر آنچه به عهد گرفته‌ای، خیانت نکن و به عهد خود وفا کن.» ایشان در فرآزی دیگر می‌فرماید: «از اینکه به آنها وعده دهی و سپس تخلف کنی، هر حذر باش... خلف وعده، موجب خشم خدا و خلق است.»

دین اسلام تأکید زیادی بر وفای به عهد دارد و این امر یکی از اصول انسانی دین است که باید نسبت به هر

ریشه احترام به عهد و پیمان افراد را باید در تربیت خانوادگی آنان جست‌وجو کرد آنجا که فرد خود را برای حضور در جامعه آماده می‌کند و پدر و مادر وظیفه دارند کودک را برای اعتماد عمومی و ارتباطات معنوی از بین می‌رود و این بزرگ‌ترین آسیب و ضربه را به ابره کاران آن جامعه وارد می‌کند

اگر کسی خوش‌قولی کند بی‌کلاس به حساب می‌آید. مثلاً اگر زود به سر قرار برود می‌گویند کوله خود است. اگر پروژه را زود و سسر موقع تحویل دهد می‌گویند، «سرسری کار کرده، اما بسته به آن، سروتهش را زود هم آورده» و از این دست جملات!
■ تکلیف چیست؟

نیاید این نکته را فراموش کنیم که خوش‌قولی پایه‌های روابط اجتماعی و فردی را محکم می‌سازد. فرد خوش‌قول در ابتدا برای شخصیت خود احترام قائل شده است و بعد برای دیگران. با خوش‌قولی اعتبار و ارزش افراد در جامعه بالا می‌رود. خوش‌قولی یکی از اساسی‌ترین سرمایه‌های اجتماعی پیونددهنده افراد در یک جامعه است. حضرت علی(ع) در باب وفای به عهد می‌فرماید: «هر کس به عهد خود به نیکی وفا کند و به آن پایبند باشد مستحق انتخاب و برگزیدگی است.»

موجب‌قولی، موجب حس اعتماد و همدلی بین افراد و باعث شکوفایی جامعه می‌شود. باید برای جامعه سالم از خود شروع کنیم. خوش‌قولی و جلب اعتماد دیگران را سرلوحه زندگی خود قرار دهیم. باور کنیم که کار زیاد سختی نیست.

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۹۸۴۷۱

«

رعایت عهد و پیمان اصل و اساس زندگی سالم و با آرامش است و خوش عهدی نه تنها رضایت خلق را به همراه دارد بلکه موجب خشنودی خداوند نیز می‌شود و در کنار بعد معنوی و دینی آن امنیت و ثبات جامعه را تضمین می‌کند. بدقول‌ها ستون اعتماداجتماعی را می‌چوند ویران می‌کنند.نگاهی ساده‌به اطرافمان تلنگری است که ناامنی و بی‌اعتمادی ناشی از بد قولی و بد پیمانی را با تمام وجود حس کنیم. اعتماد مهم‌ترین ستون و بنیان یک جامعه است، پس با وفای به عهد و ایستادن پای حرف و قولمان ستون جامعه را حفظ کنیم

عهد و پیمان خود وفادار باشند اعتماد کرد؟

یادم است گذشته‌های نه‌چندان دور می‌گفتند طرف اگر سرش برود قولش نمی‌رود، ولی چرا دیگر خبری از این ضرب‌المثل‌ها و حکایت‌ها نیست؟ حالا من مانده‌ام با کلی کاغذها و نامه‌هایی که دیگر برایم ارزشی ندارند. من مانده‌ام و هزار امید و آرزو که می‌خواستیم یک شرکت تأسیس کنیم و برایش هم خیلی نقشه‌ها کشیدیم. من مانده‌ام و بدعهدی کسی که خود را دوست می‌نامید، آن هم بهترین دوست!

کسی آن را رعایت کرد. مؤمن وقتی متعهد می‌شود کاری را چه در فضای دوستی، چه اجتماعی و چه خانوادگی و چه در هر حوزه دیگری انجام دهد باید به این معنی توجه داشته باشد که وفای به عهد امری لازم و واجب است و قرآن مجید و روایات نسبت به این حقیقت تأکید و پافشاری دارند.

در همین ارتباط و در اهمیت وفای به عهد در حدیثی از حضرت علی(ع) آمده است که فرمود: «در جهنم شهری است به نام حصینه، آیا از من نمی‌پر سید در آن شهر چیست؟ کسی عرض کرد:ای امیر مؤمنان! در آن شهر چیست؟ فرمود: دست‌های پیمان‌شکنان.»

بنابراین باید توجه نمود که رعایت عهد و پیمان اصل و اساس زندگی سالم و با آرامش است و خوش عهدی نه تنها رضایت خلق را به همراه دارد بلکه موجب خشنودی خداوند نیز می‌شود و در کنار بعد معنوی و دینی آن امنیت و ثبات جامعه را تضمین می‌کند بسیاری از احتیاط‌کاری‌ها را که مردم برای پیشگیری از پیمان شکنی به عمل می‌آورند، رفع می‌کند. فراموش نکنیم نقض عهد و پیمان از ردایل بزرگ اخلاقی شمرده می‌شود که یک جامعه را تا مرز نابودی پیش می‌برد. بدقول‌ها ستون اعتماد اجتماعی را می‌چوند و ویران می‌کنند. نگاهی ساده به اطرافمان تلنگری است که ناامنی و بی‌اعتمادی ناشی از بد قولی و بدپیمانی را با تمام وجود حس کنیم. اعتماد مهم‌ترین ستون و بنیان یک جامعه است، پس با وفای به عهد و ایستادن پای حرف و قولمان ستون جامعه را حفظ کنیم.

«

بدقولی افراد در جامعه بی‌اعتمادی را موجب می‌شود. اعتماد نداشتن به یکدیگر درون یک جامعه، فعالیت افراد را با رکود مواجه می‌کند. زمانی که در یک جامعه بدقولی عمومی می‌شود، اعتماد عمومی و ارتباطات معنوی از بین می‌رود و این بزرگ‌ترین آسیب و ضربه را به ابره کاران آن جامعه وارد می‌کند

اگر کسی خوش‌قولی کند بی‌کلاس به حساب می‌آید. مثلاً اگر زود به سر قرار برود می‌گویند کوله خود است. اگر پروژه را زود و سسر موقع تحویل دهد می‌گویند، «سرسری کار کرده، اما بسته به آن، سروتهش را زود هم آورده» و از این دست جملات!
■ تکلیف چیست؟

نیاید این نکته را فراموش کنیم که خوش‌قولی پایه‌های روابط اجتماعی و فردی را محکم می‌سازد. فرد خوش‌قول در ابتدا برای شخصیت خود احترام قائل شده است و بعد برای دیگران. با خوش‌قولی اعتبار و ارزش افراد در جامعه بالا می‌رود. خوش‌قولی یکی از اساسی‌ترین سرمایه‌های اجتماعی پیونددهنده افراد در یک جامعه است. حضرت علی(ع) در باب وفای به عهد می‌فرماید: «هر کس به عهد خود به نیکی وفا کند و به آن پایبند باشد مستحق انتخاب و برگزیدگی است.»

موجب‌قولی، موجب حس اعتماد و همدلی بین افراد و باعث شکوفایی جامعه می‌شود. باید برای جامعه سالم از خود شروع کنیم. خوش‌قولی و جلب اعتماد دیگران را سرلوحه زندگی خود قرار دهیم. باور کنیم که کار زیاد سختی نیست.

سبک تربیت

خلف وعده‌هایی که از کودکی همراه ماست

خوش‌قولی یادگر فتنی است

هلیا شیرجعفری

بدقولی چیست؟ از کجا سر چشمه می‌گیرد؟ چه کسی بدقول است؟ چه چیزی یا چیزهایی باعث می‌شود تا فردی، بدقول محسوب شود؟ بهتر است از طریق ریشه‌یابی این ترکیب یا این اصطلاح، به جواب سؤال‌های بالا برسیم. کلمه قول، در لغت به معنی گفتن، سخن گفتن، گفتار، سخن و کلام است. در نتیجه، بدقول، کسی است که به قول خود وفا نکند، از طرفی خلف قول به معنی بدقولی و عدم وفای به قول است و خلف قول کردن، به قول و قرار خود عمل نکردن است. اما اینها تنها معنای لغوی و ادبی هستند، بررسی عملی و تجربیاتی که به عین‌ه شاهد آنها بوده و هستیم، کمک بیشتری در متوجه شدن و دوری از این کار به ما می‌کند. در زندگیمان کماکان شاهد این اتفاق بوده‌ایم که آشنا یا ربه، گاهی به ما قول انجام کاری را می‌دهند اما به آن عمل نمی‌کنند. از پدر و مادرمان گرفته تا حتی دوستان، آشنایان، معلمان، استادان، مسئولان ادارات یا دانشگاه‌ها. گاهی به ما قول‌هایی می‌دهند که به آن عمل نمی‌کنند. شاید همه بدقولی‌ها از روی قصد نباشد اما قطعاً تأثیر آن را در جامعه نمی‌توان نادیده گرفت.

همه چیز از کودکی شروع می‌شود

بیشتر روانشناسان بر این نکته تأکید می‌کنند که همه مشکلات ریشه در دوران کودکی دارد. کودکی را در نظر بگیریم که از والدینش درخواستی دارد و آنقدر بسر خواست‌اش پافشاری می‌کند که اگر برآورده نشود، هیچ کاری انجام نمی‌دهد، در نتیجه والدینش برای آرام کردنش به او قول می‌دهند تا خواست‌اش

را برآورده کند اما معمولاً به دلایل مختلفی مانند فراموش کردن والدین یا عدم داشتن شرایط مناسب و غیره، والدین به قول خود عمل نمی‌کنند و بدقول می‌شوند. شاید کودک در آن دوران معنی کلمه بدقولی را نداند اما قطعاً متوجه می‌شود که والدینش، کاری را که قرار بود انجام دهند، انجام نداد‌ه‌اند. همین رفتار باعث می‌شود کودک با گفته‌ها و قول‌های والدینش کمتر اعتماد کند و حتی ساده‌ترین و کوچک‌ترین خواسته‌هایش را نیز شاید دیگر

با آنها در میان نگذارد. از طرف دیگر، کودک یاد می‌گیرد که می‌تواند به دیگران قول بدهد اما در آن عمل نکند. گاهی بدقولی‌هایش می‌تواند از همان دوران کودکی آغاز شود، گاهی هم در دوران بزرگسالی اش، در کارهایش انعکاس پیدا می‌کند. به عنوان مثال، در کودکی، به دوستش قول می‌دهد تا اسباب‌بازی‌اش را به او هم قرض دهد تا او هم بازی کند اما نهایتاً این کار را نمی‌کند یا به والدینش قول می‌دهد تا به

حقوق بالا می‌دهند، اما نهایتاً حقوقی است که پرداخت می‌کنند کمتر از مقداری است که وعده داده بودند و این خود عامل نارضایتی می‌شود و نیز عواقبی به دنبال خواهد داشت. مسلماً دانشجویان نیز از دانشگاه توقعاتی دارند، از استخدام اساتید نمونه برای تدریس گرفته تا فراهم آوردن امکانات دیگر دانشگاهی مانند کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها، کارگاه‌ها و کلاس‌های تجهیز شده، بالطبع هنگام ورود دانشجویان به دانشگاه، قول‌هایی به آنها داده

اینها کمک کند یا اتاقش را مرتب کند اما باز هم آمدن اعتراض در میان آنها می‌شود. در محل کار نیز همین اتفاقات می‌افتد، به این صورت که کارفرما، مدیرعامل یا هر کس دیگر که مسئول است، قول تسهیلات مناسب یا حقوق بالا به کارمندانش می‌دهد اما اتفاق ناخوشایندی که گاهی می‌افتد، خلف وعده مسئول است. همینطور در میان کارمندان نیز چنین اتفاقاتی ممکن است بیفتد.

ما در جامعه، به یکدیگر وعده‌ها و قول‌های فراوانی می‌دهیم؛ دانما به هم می‌گوییم: قول می‌دهم این دفعه حتماً زودتر ببایم یا قول می‌دهم حسابم را تسویه کنم یا به زودی پولت را پس می‌دهم و کلی از این دست قول‌ها که به هم می‌دهیم، اما به خیلی از آنها عمل نمی‌کنیم.

کلام آخر

همانطور که قبلاً هم اشاره کردم، از آنجا که بیشتر روانشناسان بر این باورند تمام مشکلات ریشه در دوران کودکی دارد، پس قاعدتاً در دوران کودکی از این لحاظ آسیب دیده‌اند. کسانی که در زندگیشان به آنها بدقولی می‌شود، نهایتاً یا خود، انسان‌های بدقولی می‌شوند یا به عده‌های دیگران اعتماد نمی‌کنند یا هر دو. از آن طرف فراموش نکنیم خوش‌قولی هم مثل بدقولی یاد گرفتنی است. فرقی نمی‌کند که شخص مقابل ما کیست؟ کودک یا بزرگسال، مادر، پدر، خواهر، برادر، دوست، آشنا، کارمند، کارگر، معلم، استاد دانشگاه، نویسنده، پزشک، مهندس، هنرمند یا هر کس دیگر، باید مراقب قول‌هایی که می‌دهیم باشیم. قول‌هایمان هر قدر هم کوچک و کم‌ارزش باشند، برای برخی بسیار با ارزشند و خلف وعده کردن و بدقولی کردن، گاهی صدمات آسیب‌های جبران‌ناپذیری به دنبال دارد.